

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

**ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ
И БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ**

**ИНФОРМАТИВНИ
БИЛТЕН**

**БРОЈ 8
2016.**

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа већ више од тридесет година једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Одељења за информационо-документационе и библиотечке послове Управе, која је дневно ажурна и притом бесплатна, могу приступити путем следеће интернет адресе:

<http://bpp.uzzpro.gov.rs>

БИЛТЕНИ у електронском облику могу се преузети на адреси:

[http:// www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html](http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html)

Целокупан библиотечки фонд може се погледати на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-knjige.html>

Дигитална библиотека налази се на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу:

1. Немањина бр. 22-26,
телефон: 3616-296, 363-1620, 363-1104, 3613-734/лок. 1620 и 1104

или електронски: **biblioteka@uzzpro.gov.rs**

Уредник: Смиља Богдановић, начелник Одељења
(**smilja.bogdanovic@uzzpro.gov.rs**)

Сарадници: Јелена Васиљевић, оператер за системе базе података
Дејан Станојловић, оператер за системе базе података
Радмила Тубин-Михајловић, оператер припреме података
Гордана Михајловић, оператер припреме података
Гордан Горуновић, оператер за системе базе података
Смиљана Павков, документалиста

Компјутерска обрада: Радинка Мићовић, програмер софтверских решења и
Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове

ШТАМПА:

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ
РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
Београд, Немањина 22-26

САДРЖАЈ

- 1.** Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и Града Београда
- 2.** Списак претплата на дневне листове, службена гласила и часописе
- 3.** Преглед садржаја нових бројева часописа
- 4.** Преглед старих публикација
- 5.** Преглед нових књига
- 6.** Листа најчитанијих књига

1

**ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА
ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА БЕОГРАДА**

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Јерменији, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Атини, Драгана Жупањевца, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2016

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Јерменији, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Атини, Душана Спасојевића, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2016

Указ о додели одликовања, Сретењског ордена другог степена, за нарочите заслуге у промоцији византијског наслеђа на тлу Србије и допринос у проучавању и развоју светске византологије, Византолошком институту Српске академије наука и уметности, Службени гласник Републике Србије бр. 70/2016

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије – шефа Мисије Републике Србије при Европској унији у Бриселу, Ане Хрустановић, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2016

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Цибути, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Адис Абеби, Драгана Момчиловића, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2016

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Цибути, на нерезиденцијалној основи, са седиштем у Адис Абеби, Драгана Мраовића, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2016

Уредба о спровођењу јавног конкурса у Министарству унутрашњих послова, Службени гласник Републике Србије бр. 72/2016

Одлука о избору Владе, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2016

Одлука о додели мандата народних посланика ради попуне упражњених посланичких места у Народној скупштини, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2016

Одлука о утврђивању састава сталних делегација Народне скупштине Републике Србије у међународним парламентарним институцијама, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2016

Одлука о утврђивању састава Парламентарног одбора за стабилизацију и придруживање, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2016

Одлука о допуни Одлуке о избору чланова и заменика чланова одбора Народне скупштине Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2016

Одлука о разрешењу и именовању чланова и заменика Републичке изборне комисије, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2016

Одлука председника Владе Републике Србије којом се овлашћује Јадранка Јоксимовић, министар без портфеља, да усмерава и усклађује рад министарстава и посебних организација у области европских интеграција, Службени гласник Републике Србије бр. 70/2016

Упутство о изменама и допунама Упутства о канцеларијском пословању органа државне управе, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2016

Правилник о управи у Државном правобранилаштву, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2016

Решење о постављењу вршиоца дужности помоћника директора Управе за заједничке послове републичких органа, Мирослава Симуновића, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2016

Решење о измени Решења о утврђивању листе означених лица, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2016

Решење о додели мандата члана националног савета ради попуне упражњеног места у Националном савету албанске националне мањине, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2016

Решење о разрешењу Генералног секретара Владе, Новака Недића, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2016

Решење о постављењу Генералног секретара Владе, Новака Недића, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2016

Решење о разрешењу чланова – представника Владе и њихових заменика у Социјално-економском савету Републике Србије и именовању чланова –

представника Владе у Социјално-економском савету Републике Србије,
Службени гласник Републике Србије бр. 71/2016

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Меморандум о сарадњи између Дипломатске академије Министарства спољних послова Републике Србије и Кинеског универзитета за спољне послове и Кинеске дипломатске академије Министарства спољних послова Народне Републике Кине, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2016

Меморандум о разумевању о сарадњи Дипломатске академије Министарства спољних послова Републике Србије и Националне дипломатске академије Министарства спољних послова Републике Кореје, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2016

Протокол о спровођењу Споразума између Владе Републике Србије и Владе Републике Македоније о утврђивању граничне процедуре за железнички гранични прелаз Прешево–Табановце, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2016

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Покрајинска уредба о измени Покрајинске уредбе о максималном броју запослених у систему Аутономне Покрајине Војводине за 2015. годину, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 46/2016

Одлука о допунама Одлуке о посланицима у радном односу у Скупштини Аутономне Покрајине Војводине, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 45/2016

Службени лист Града Београда

Одлуке о престанку мандата одборника Скупштине Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 73/2016

Одлука о потврђивању мандата одборника Скупштине Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 73/2016

Одлука о изменама и допунама Одлуке о градској управи Града Београда, Службени лист Града Београда бр. 73/2016

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Уредба о обавезној производњи и промету хлеба од брашна „Т-500”, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2016

Уредба о мерилима за именовање директора јавног предузећа, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2016

Уредба о измени Уредбе о утврђивању Програма подршке унапређења локалне и регионалне инфраструктуре – Градимо заједно – ЕИБ 8, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2016

Одлука о изради измена и допуна Просторног плана подручја инфраструктурног коридора Ниш – граница Бугарске, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2016

Одлука о образовању Радне групе за анализу потенцијалних историјских пореских обавеза привредног друштва Air Serbia a.d. Београд по основу продаје карата за путовања у/из Сједињених Америчких Држава закључно са 31. децембром 2013. године, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2016

Одлука о распореду и коришћењу средстава за подршку унапређења локалне и регионалне инфраструктуре – Градимо заједно – ЕИБ 8, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2016

Одлука о накнадама за коришћење заштићеног подручја Специјални резерват природе „Јерма“, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2016

Одлука о изменама и допунама Одлуке о класификацији билансне активе и ванбилансних ставки банке, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2016

Одлука о изменама Одлуке о извештавању банака, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2016

Одлука о износима просечних пондерисаних малопродајних цена и минималних акциза за дуванске прерађевине, Службени гласник Републике Србије бр. 70/2016

Правилник о подстицајима за унапређење економских активности на селу кроз подршку непољопривредним активностима, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2016

Правилник о изменама Правилника о захтевима за примену протокола за пренос порука о лету, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2016

Правилник о квалитету жита, млинских и пекарских производа и тестенина, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2016

Правилник о надзору који спроводи Комисија за хартије од вредности, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2016

Правилник о допуни Правилника о пружању услуга контроле летења и услуга узбуњивања, Службени гласник Републике Србије бр. 70/2016

Решење о укидању путног прелаза магистралне пруге Београд – Шид – државна граница (Товарник), Службени гласник Републике Србије бр. 70/2016

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о образовању Радне групе за контролу и утврђивање ефекта реализације уговора о суфинансирању погона за примену нових технологија у Аутономној Покрајини Војводини и уговора о начину реализације обавеза о пласману дела производа, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 46/2016

Измена Правилника за доделу подстицајних средстава за побољшање сточарске производње на пољопривредним газдинствима и увођења ЕУ стандарда у објекте у којима се врши производња и прерада меса и млека у АП Војводини у 2016. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 45/2016

Службени лист Града Београда

Одлука о измени Одлуке о јавној расвети, Службени лист Града Београда бр. 73/2016

Одлука о измени Одлуке о утврђивању закупнина за пословни простор на коме је носилац права јавне својине Град Београд, односно на коме град има посебна својинска овлашћења, Службени лист Града Београда бр. 73/2016

Одлука о измени Одлуке о оснивању Јавног предузећа за грађевинско земљиште и изградњу Београда, Службени лист Града Београда бр. 73/2016

Одлука о усвајању Пројекта јавно-приватног партнерства у обављању комуналне делатности приградског и локалног превоза путника на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 73/2016

Одлука о изменама и допунама Одлуке о комуналном реду, Службени лист Града Београда бр. 75/2016

Решење о измени и допуни Решења о општим паркиралиштима, Службени лист Града Београда бр. 78/2016

Решење о измени и допуни Решења о општим паркиралиштима, Службени лист Града Београда бр. 80/2016

План детаљне регулације „Ада Циганлија”, Службени лист Града Београда бр. 65/2016

РАДНИ ОДНОСИ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Правилник о измени Правилника о утврђивању списка психоактивних контролисаних супстанци, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2016

Правилник о изменама и допуни Правилника о уговарању здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања са даваоцима здравствених услуга за 2016. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2016

Решење о одређивању основице осигурања на коју се обрачунава и плаћа допринос за пензијско и инвалидско осигурање за лица укључена у обавезно осигурање, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2016

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Исправка Покрајинске скупштинске одлуке о Програму очувања плодности код оболелих од малигних болести у Аутономној Покрајини Војводини за 2016. годину, која је објављена у „Службеном листу АПВ“ број 54/2015, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 45/2016

Исправка Покрајинске скупштинске одлуке о Програму унапређења онколошке заштите у Аутономној Покрајини Војводини за 2016. годину, која је објављена у „Службеном листу АПВ“ број 54/2015, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 45/2016

Службени лист Града Београда

Закључак о измени Интервентних мера заштите најугроженијих грађана,
Службени лист Града Београда бр. 67/2016

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Службени гласник Републике Србије

Решења о додели новчане награде за спортске резултате, Службени гласник
Републике Србије бр. 65/2016

Решења о додели новчане награде за спортске резултате, Службени гласник
Републике Србије бр. 72/2016

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Меморандум о разумевању између Министарства спољних послова,
Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Министарства
омладине и спорта Републике Србије и ОЕБС-ове Канцеларије за
демократске институције и људска права (ОДИХР), Службени гласник
Републике Србије – Међународни уговори бр. 8/2016

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Одлука о измени и допуни Одлуке о броју студената за упис у прву годину
мастер академских и докторских студија који се финансирају из буџета
Аутономне Покрајине Војводине на факултетима у саставу Универзитета у
Новом Саду, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 44/2016

Одлука о образовању Одбора за припрему и координацију активности за
изградњу зграде Јавне медијске установе „Радио-телевизије Војводине“,
Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 45/2016

Одлука о измени Одлуке о броју студената за упис у прву годину студијских
програма основних струковних, академских и интегрисаних студија, који се
финансирају из буџета Аутономне Покрајине Војводине на факултетима у
саставу Универзитета у Новом Саду, у школској 2016/2017. години,
Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 46/2016

Одлука о измени Одлуке о броју студената за упис у прву годину мастер академских студија и докторских академских студија који се финансирају из буџета Аутономне Покрајине Војводине на факултетима у саставу Универзитета у Новом Саду, у школској 2016/2017. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 46/2016

Службени лист Града Београда

Одлука о измени Одлуке о мрежи основних школа у Београду, Службени лист Града Београда бр. 79/2016

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Подаци о просечним зарадама и просечним зарадама без пореза и доприноса по запосленом исплаћеним у јуну 2016. године, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2016

Подаци о кретању просечне месечне зараде без пореза и доприноса и о кретању потрошачких цена у Републици Србији од 1. јануара до 30. јуна 2016. године, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2016

Податак о висини просечне зараде по запосленом исплаћене у другом кварталу 2016. године, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2016

Износ најниже месечне основице доприноса за обавезно социјално осигурање, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2016

Индекси потрошачких цена за јул 2016. године, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2016

Службени лист Града Београда

Показатељ повећања потрошачких цена у јуну 2016. године, Службени лист Града Београда бр. 72/2016

2

**СПИСАК ПРЕТПЛАТА НА ДНЕВНЕ ЛИСТОВЕ,
СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ
БИБЛИОТЕКЕ УПРАВЕ У 2016. ГОДИНИ**

ДНЕВНИ ЛИСТОВИ И ЧАСОПИСИ

1.	АЛО
2.	БЛИЦ
3.	ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ
4.	ВРЕМЕ
5.	ДАНАС
6.	ИНФОРМЕР
7.	КУРИР
8.	НЕДЕЉНИК
9.	NEWSWEEK
10.	НИН
11.	ПЕЧАТ
12.	ПОЛИТИКА
13.	СРПСКИ ТЕЛЕГРАФ

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
2.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ
4.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

1.	ГЕРОНТОЛОГИЈА: часопис Геронтолошког друштва Србије
2.	КЊИЖЕВНЕ НОВИНЕ: лист за књижевност и друштвена питања
3.	НАЦИОНАЛНА РЕВИЈА СРБИЈА
4.	РС PRESS
5.	ПРАВНА ПРАКСА: часопис за примену прописа

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1.	БИЛТЕН ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА
2.	БИЛТЕН ДРЖАВНОГ ПРАВОБРАНИЛАШТВА
3.	БИЛТЕН РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ
4.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
5.	МЕСЕЧНИ СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД
6.	САОПШТЕЊА РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ

3

ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА НОВИХ БРОЈЕВА ЧАСОПИСА

Витраж

- 04 ПРОЛОГ
- 06 ХРОНИКА

Путоказ

- 10 АЛБУМ: ФОТОГРАФИЈОМ МИСЛИТИ СВЕТ
- 16 ВОДИЧ: БЕОГРАД У ГОСТИМА
- 24 ВРЕЛИНЕ: КАРНЕВАЛ У ЛЕСКОВЦУ
- 32 ОКУПЉАЊА: КОСИДБА НА ПЛАВИНЦУ
- 38 ВИСИНЕ: ЗЛАТНИ СИР ИЗ ЗЛАТНОГ БОРА
- 44 КРАЈИНА: МАНАСТИР ГОРИЦА, КОРДУН

Читанка

- 48 БИБЛИОТЕКА: ДРАГА МАШИЊ, ПРЕВОДИЛАЦ
- 54 СВЕДОЧАНСТВА: ДРАГИША БРАШОВАН

Култура

- 62 ВЕРТИКАЛА: СЛИКЕ ДРАГОША КАЛАЈИЋА
- 72 ЖИВОТ, РОМАНИ: ГОРДАНА ЂИРЈАНИЋ
- 82 РИЗНИЦЕ: МУЗЕЈ СРПСКЕ
- 88 БАЈКА: ЛИМСКА СИРЕНА НА САВИ

Представљање

- 90 ИГРЕ: МАЛИ ОЛИМПИЈСКИ ЛЕТОПИС
- 100 ВЕЗЕ: ТЕСЛИ У ЧАСТ
- 106 ЈУБИЛЕЈ: БЕОГРАДСКА ПОСЛОВНА ШКОЛА
- 112 САРАДЊА: РУМА И БЕРЗЕНБРИК
- 116 ЗДРАВЉЕ: НОВО У „МЕРКУРУ“

4

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све израженијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознавати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотеке Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посредни књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектуру свима онима који желе да се стручно усавршавају. Напомињемо да ове књиге (из којих дајемо само изводе) могу да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа.

За овај број издвајамо:

1. Ж. Спасојевић: О јуриспруденцији, 1912.

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

О ЈУРИСПРУДЕНЦИЈИ

Ж. СПАСОЈЕВИЋ

доцент Универзитета.

Б Е О Г Р А Д.

ШТАМПАРИЈА „ДОСИТИЈЕ ОБРАДОВИЋ“
ДЈМИТРИЈА ГАВРИЛОВИЋА (ПРЕЂЕ А. М. СТАНОЈЕВИЋА)
КНЕГОВЕ ЛЪВЕНЦЕ УЛ. БР. 6.

1912.

О ЈУРИСПРУДЕНЦИЈИ¹

На западу, а специјално у Француској, и Немачкој питање о изворима у приватном праву и њихова објективна обрада толико је постало последњих година актуелно, да је после једне дуге дискусије, може се слободно рећи, наступило једно опште померање у принципима, који су до скоро владали као освештани у овој области. Резултат те дуге борбе био је да су појмови о закону, обичају и о односу судије према позитивном законодавству добили сасвим други облик. Извесне идеје, које су сматране као већ пречишћене, доведене су у сумњу, друге су оборене и на место њихово постављене су нове.

Утицај тог новачења неминовно осетиће се и код нас. Он већ почиње да се осећа и довољно је да у том погледу споменем изврсне радове господина Живојина М. Перића професора Универзитета: *Један поглед на еволуционистичку правну школу* (публикован у гласу Академије Наука у књизи LXXIV); затим *О улози судске власти по српском законодавству* (предговор књиге г. Гојка Никетића: *Грађански закон протумачен одлукама одељења и опште седнице Касационог Суда*).

И ја бих хтео да се позабавим овим питањем. Кад је већ неизбежан моменат, када ће тај покрет на западу и нас обухватити, зашто не бисмо још сад примили она начела, која се могу сматрати као утврђена у овој области. Само ја не бих хтео да третирам цело питање. Задржаћу се на једном детаљу, који је за нас од велике важности, на име на јурис-

¹ Приступно предавање из Приватног права држано 3 априла ове године.

пруденцији. У осталом ово и јесте најважнији, тако рећи, централни проблем, јер напослетку крајњи циљ свега онога, што овде има да се узме у обзир, то је судија. И ма колико далеко ишли у идејама, тражећи начина да схватимо право као једну целину, и да га третирамо на један објективан начин, све то ипак има да се сведе на практичне резултате, где улога судије има на првом месту да се цени.

И г. Перић је у поменутој расправи *О улози судске власти по српском законодавству* третирао исто питање. Али он се у главном задржао на томе, какав је положај судије према нашем позитивном праву и специјално на критици закона о устројству Касационог Суда од 1895. године. Ја бих желео да представим питање у другом облику. И мени је намера да посматрам јуриспруденцију са обзиром на наше прилике, али не бих хтео да се ограничим на прописе нашег законодавства, него да ли ми у опште гледамо на јуриспруденцију на начин како она то заслужује, и да ли извлачимо из ње сву корист, коју она пружа.¹

• Разлог који ме је руководио, да се ставим на ово гледиште, био је тај, што се код нашег правосуђа може констатовати једна врло значајна појава и која је, тако рећи, постала нормална ствар. Судија је чувар закона, он има верно да га примени, али и ако је јуриспруденција свесна своје дужности, она је у нашем правном животу, поред закона, или управо мимо закон, постала један фактор који у неку руку игра самосталну улогу. Услед тога данас, ако хоћемо да се уверимо на чијој је страни правда, није довољно знати, шта садрже законске одредбе, које се односе на постављено питање и каква је била законодавчева воља, регулишући дани случај. У пракси, сем законског текста као извора права, у велико је ушло у обичај, да се води рачуна, како су судови решавали сличне случајеве и специјално како је Касација, као највиша инстанција, разумела поједине законске прописе. И кад је реч о вођењу каквога спора увек има више изгледа

¹ Видети у овом погледу нарочито *Esméin: La doctrine et la jurisprudence (Revue trimestrielle de droit civil) 1902* стр. 1 и сл. *E. Lambert Fonction du droit civil comparé, Introduction 1903.* — Затим *E. Gény Méthode d'interprétation et sources en droit privé positif 1899* *R. Saleilles. Le Code civil et la méthode historique. (Livre du Centenaire du C. civil) 1904* стр. 95 и след. *J. Cruet La vie du droit et l'impuissance des lois.*

на успех онај, који је дугим искуством ушао у идеје јуриспруденције и који у свакој даној прилици има пред очима већ готову слику, како ће судија схватити постављена питања — него ли правник, који тражи ослоња у чистој теорији. Ова последња може бити озбиљан помагач, али оно што односи победу бар у већини случајева, то су аргументи до којих је јуриспруденција дошла својим сопственим искуством, извлачећи с једне стране из закона сву његову садржину, а с друге посматрајући живот непосредно.

Све већи значај, који су почеле заузимати судске одлуке, учинио је, да је и сам законодавац сматрао за потребно да овде интервенише и да упути јуриспруденцију једним правцем, у ком би она постигла што већу једнообразност. Отуда закон од 1895. године о устројству Касационог Суда, којим се мењају одредбе закона од 1865 г. и који Касационом Суду даје много ширу власт у доношењу начелних одлука него што је то пре имао.

С друге стране и приватна иницијатива учинила је доста да се упознамо са одлукама наших судова код најважнијих питања. Свима је познато од какве су неоцењиве вредности збирке г. С. Максимовића. Млађи правници латили су се и још једног озбиљнијег посла, издајући поједине законике где су уз сваки параграф цитирана важнија решења Касационог Суда.

Али, кад смо већ пошли тим путем, зар се не намеће питање, да ли се ваља задржати на ономе, што је до сад урађено, или треба поћи један корак даље и не ограничавајући се само на сумарно познавање судских одлука, ући дубље у њихову садржину и признати им ону важност, коју оне заслужују? Но да би то постигли, није довољно увиђати вредност судских одлука у опште, него воља и прецизирати на ком се принципу оснива њихов ауторитет. Али, како изгледа ту наилазимо на извесне сметње, — сметње преко којих смо у ствари прешли самим тим, што судска решења у пракси играју све већу и већу улогу, али које, рекло би се, нису отклоњене једино из разлога, што је релативно мали број правника, који хоће да покрећу ова питања од општег значаја. Ово стање ствари доприноси, да, кад је реч о јуриспруденцији, оно основно гледиште, које код нас преовлађује односно њене вредности, то су идеје из периоде, која је

претходила епоси где су читања о методи и изворима права прошла кроз кризу. По тој концепцији јуриспруденцији се додељује само једна секундарна улога. Услед тога, и ако би можда било претерано тврдити да су многи наши правници, противници придавању важности судским одлукама, неоспорно има их доста, који поричу ону вредност, која се за њих везује и неће да се помире с тим, да судске одлуке, а специјално одлуке Касационог Суда, представљају право, о коме једна објективна метода мора водити рачуна.

Ово схватање у главном се оснива на два реда идеја, један практички, друга теоријски. Прво ћу навести практичне разлоге зашто не треба придавати велику вредност судским одлукама а нарочито одлукама Касационог Суда: „Млађи правници подлежу често искушењу, да без критике примају позната тумачења законских прописа од стране виших судова. С једне стране ауторитет највишег суда у земљи, чијем се познавању законских прописа са свим оправдано поклања велика вера, а с друге стране ослобођење од налажења разлога сопственим размишљањем законскога смисла, што на сваки начин стаје извеснога труда, наводи ниже судије по каткат, да просто акцептирају мишљење Касационог Суда. На тај се начин спорови шаблонски одлучују, у разлозима се преписују мишљења Касационог Суда, и то с једне стране штетно утиче на умно правно развиће, на његово усавршавање сопственим трудом, његову способност, да независно од туђег мишљења, сам оштро схвати суштину дотичног правног проблема и да га као што ваља реши према сопственом научном тумачењу закона и правног посла, а с друге стране таквим некритичним усвајањем разлога Касационог Суда може да наступи стагнација у правосуђу. Јер такав рад нижих судова не изазива дискусију, не покреће Касациони Суд, да једном утврђено тумачење закона подвргне ревизији и евентуално погрешно тумачење измени“.¹

Теоријски разлози против ауторитета судских одлука имају, како изгледа, још много мрачнију страну. На име, чим смо акцептирали те одлуке као право значи, да смо бар у извесној мери дозволили судији да он ствара правне норме.

¹ А-р Драг. Аранђеловић, предговор у *Грађанском Законнику* од Г. Гојка Никетића.

Наравно, претпоставља се да ће он тај стварачки посао у главноме вршити тамо, где законодавац није предвидео случај. Али, кад је једном призната активна улога судије у опште, тим самим истакнута је и важност његових одлука не само за случајеве, код којих је законодавац остао нем, него се наглашава да оне норме, које се дају извући из судских решења, представљају живо право, право у разитку на супрот законском тексту и његовом органском склопу, који остају непромењени. Ова констатација неминовно сама собом одводи закључку, да судији при тумачењу закона треба оставити у извесној мери одрешене руке. Међутим, чим допустимо ову слободу, самим тим ми смо признали да, поред закона као најважнијег извора права, и судске одлуке имају исти карактер. А кад се то учини, онда се не види, где ће се судијина власт задржати. За данас он још стоји на том терену, да тексту треба дати онај смисао, који је законодавац хтео у њ унети. Али сам тај факат што је пракса принуђена да води рачуна о ранијим одлукама, доказује да има одступања, и чим та одступања постоје, настаје питање, докле ће судија остати при тој тенденцији строгог поштовања закона. Зар неће доћи моменат, где ће и он сам држати за допуштено, да пође другим путем. Јер кад се призна, да законски текст није једини регулатор правних односа, него да и јуриспруденција може у њ унети и свога, зар не настаје опасност, да ће судија решавати спорове више мање према личним импресијама у даноме моменту? И лако је погодити, да овде не долазе ситне ствари у питање, и кад би се судији дала ова власт, да би целокупни поредак могао доћи у сумњу. Зар то не би значило да оне норме, које се дају извући из судских одлука, представљају право тако исто, као и одредбе, које је законодавац формулисао. Другим речима судија, који има да решава према законском тексту, могао би се ставити изнад законодавца. Тако што год не сме се допустити. Одлуке судске, ма како била висока инстанција, од које оне долазе, кад се има у виду функција суда, не могу имати ту моћ, да васпоставе опште правне норме, које би биле обавезне и ван онога случаја, ради кога су донесене. Ми живимо под писаним законима и под кодификованим правом. Самим тим изгледа законодавац је навлаш ишао на то да отклони свако неорганско стварање права, резервишући за себе сву власт у

томе погледу. Услед тога и видимо, да се кроз цео XIX век провлачи у правној теорији па и у законодавствима строго одвајање законодавне од судске власти. Тај принцип важи и за нас. За доказ да је овако, може нам послужити сам наш Устав, где је ово начело изрично поменуто. Тај би принцип поделе власти био повређен, кад би судија, чија је мисија да примени закон, партиципирао и у стварању права, ударајући на тај начин на законодавчев домен.

Пред ауторитетом законодавчевим и пред силом закона, оно што би се могло ставити на супрот, то је само један ауторитет истог реда, један извор права, који би имао исту снагу као и закон, а то би могао бити једино обичај као израз колективне свести односно свију заинтересованих лица, код кога вољу законодавчеву замењује један фактор, који и самом законодавцу даје моћ и импулс. Признати јуриспруденцији широку власт, то је у неку руку дати јој улогу обичаја, да она узима на себе дужност да нам изнесе оно, што садржи колективна свест. Она јесте блиска обичају, али јуриспруденција ни у ком случају нема потребне одлике зато. Једној утврђеној пракси, ма колика била стабилност, до које је она дошла, увек ће недостајати битни елементи обичајног права у пуном смислу речи, на име једна судска пракса нити доказује, да заинтересована лица ту норму признају као такву, нити да иста лица то право у практичном животу и приводе у дело. Према томе изашло би, да судска пракса може имати само моралну вредност, пошто она представља правничко мишљење, које не долази од колективитета, него од појединих личности чији је положај висок, али која не могу говорити у име свију. И кад су то лична мишљења, онда она могу бити и погрешна и променљива. С тога јуриспруденција при тумачењу закона може послужити као драгоцено средство за истраживање истина, али никако не и бити пресудан фактор при доношењу одлука. Ставити се на супротнo гледиште значило би у неку руку да она сама себи може бити извор.

То су ето разлози, који, рекао бих, доприносе да се судске одлуке код нас још гледају са извесним неповерењем. Њима се признаје ауторитет у колико се из њих могу извући аргументи за сличне случајеве; решења Касационог Суда, нарочито опште

седнице, често врше моралну пресију над судијама нижега реда. Али све то још не значи да у њима ваља видети и извор права.

Колика је вредност ових аргумената? За сада задржаћу се само на теоријским разлозима, остављајући на страну оне практичне, који су у осталом од споредног значаја; на њих ћу се вратити при крају.

На први поглед изгледа, треба само поменути принцип поделе власти, па да се увиди његова важност и немогућност да се допусти судији да удари и на сам текст. И доиста, све дотле док стојимо на том терену и постављамо питање: да ли судија може да обиђе закон и тумачи га према оној концепцији правде, коју сматра за најбољу, ако бисмо дали афирмативан одговор, то не би само значило ставити се у опреку са једним прописом нашег законодавства, него и признати судији могућност да савршено изиђе из своје улоге, која се састоји у примени позитивног права. Признати ту улогу судији, то не би било више тумачење закона и објективно тражење истине, него најчистији субјективизам, коме не би било граница. И зато је г. Перић у поменутом чланку *О улози судске власти по српском законодавству* имао потпуно право изневши да принцип поделе власти има да служи као основно начело, како ће судија схватити своју дужност.

А затим на супрот том појимању, да судске одлуке могу представљати и један извор права, зар није довољно истаћи појам о обичају, који је творевина историјске школе, чије заслуге ми сви признајемо и оне методе коју ми сви практикујемо, па да увидимо сву несигурност тенденције, која би у тековинама јуриспруденције хтела да види неко ново право.

Свакојачко, мени није намера да представим јуриспруденцију као нешто што може бити равно законском тексту, нити она може имати ону улогу, која се у теорији приписује обичајном праву. Али је ли то разлог да акцептирамо све оне приговоре, који се могу њој учинити. Не бих рекао. Ма колика била вредност принципа поделе власти, кад хоће да се одреди однос између судије и законодавца, ипак ваља признати да он не исцрпљује цело питање, нити се сме истаћи као непоколебљива догма, већ напротив он има да се узме као општи регулатор државних органа, чија је вредност ре-

лативна. А лако је увидети зашто. Зато што он не води довољно рачуна о свима чињеницима, које треба да уђу у обзир и о ономе што у ствари постоји. Он би могао важити као један апсолутан принцип само под предпоставком: да се друштво не трансформише, и да је законодавац у стању да решава проблеме на један рационалан начин. Међутим, нити смо у могућности отклонити еволуцију, а консеквентно нити је законодавац у стању да предвиди и регулише све тешкоће. То чини да је судија принуђен да се прилагођава времену, па стога и можемо констатовати, и ако је наш судија као ретко који увек тражио да се стави под окриље законодавчеве воље, и ма колико да се чувао, да не изиђе из законског оквира, ипак стоји непобитан факат, да он примењује једно право, које није истоветно са оним које је обухваћено у тексту — право о коме морамо водити рачуна. У осталом ваља признати, да ова појава није својствена само нама. Историјски посматрана ствар она се од вајкада понављала. Право је стално ишло тим путем и ма у ком облику појављивало се то поштовање према закону и ма каква му се форма дала, судски су органи увек умели наћи начина да обиђу закон, кад би их на то прилике нагнале и да разбију његову отпорну снагу, ако би се осетили принуђени да то учине. За доказ навешћу два примера.

Римско право још и данас служи као модел логичких дедукција и чисто правног резонувања. Оно и у свом најразвијенијем стадијуму изгледа као да потиче из првобитних одредаба закона од XII таблица. Али, у ствари, Римско право није творевина неког генијалног законодавца, који је једним потезом обухватио све односе. Нигде можда право, које је санкционисала судска пракса није у толикој мери превазишло и опорекло писани закон, као што је то случај у Риму. Наравно, та пракса сматрала је за неопходно да се увек мете под окриље старог законодавства, тако да је бар привидно изгледало, као да свака солуција проистиче из самих текстова. Међутим, тај виталитет који је придаван примитивном праву, био је привидан и илузоран; у ствари они су умели да изведу из закона од XII таблица практичне и елегантне солуције, које се у њему нису чак ни виртуелно налазиле.

Познато је какву су улогу играли понтифи у старом Риму. Њима је припадао монопол правосуђа и њихове сентенције

сматране су као необорив доказ о садржини закона, који профани нису познавали. Али кад се нашао један скриб, који је изнео на видело њихову тајну радњу било је доказано да је текст служио само као једна оријентација за суђење спорова, а да су код многих питања понтифи увели новине, које ни у колико не проистичу из закона.

Да пређемо на ону периоду Римскога права, где је преторова улога тако значајна. Као што знамо претор је, представљајући један важан орган у правосуђу, поред строгог римског права, створио један читав систем новог законодавства, који је носио његово име. Међутим, он није имао ту власт да измени постојеће законе, укидајући поједине одредбе или стварајући нова правна правила. Али једним бројем индиректних средстава, он је постигао да дубоко и из основе измени и дотера Римско право. Не на један бруталан начин него помоћу једне дуге и истрајне обраде права он је успео да га допуни, усаврши, да претопи и прошири слабу творевину првобитног законодавца.

Посматрајмо један случај из модерног права. Ако има земље где новачења од стране јуриспруденције на први поглед изгледају теоријски за осуду и практички излишна, то је Француска из доба револуције. Бојазан да судија не узурпира своју власт, и да се не стави у противност са законом, који је сматран за савршенство, ишло је до пароксизма. Оно о чему се тада сањало, то је стабилност и перфектност људских закона. За њих није било никакве сумње да је могућно воспоставити један потпун законик, који ће у свакој прилици бити довољан. Очигледно је, да се код таквих појмова улога судије сводила на минимум: пресуде судске не могу бити ништа друго него репродукција једног текста, пошто је закон у могућности да пружи солуцију за сваки спор и за све проблеме правног живота. Отуда и вера, да је могућно потпуно оделити судску од законодавне власти, отуда и установа Касационог Суда, који је у први мах представљао само један орган законодавчев, а никако не највишу судску инстанцију и који је у том својству имао да се стара за тачно примењивање закона. Али, после извесног броја година, увидела се немогућност овог система, и убрзо механичка контрола Касације претвара се у директан и суверени утицај при тумачењу закона.

Но, не треба замишљати да су се још тада појмови потпуно изменили. Доктрина и на даље остаје приврженик старих идеја. Она још увек верује да је кодификацијом обухваћен целокупни приватно-правни живот и да принцип поделе власти стоји судији на путу да ствара право. У осталом, ако се може рећи да закон није у стању да предвиди све случајеве, он ипак представља органску целину и, као такав он је у могућности да пружи солуцију за ма које питање. Дакле веровало се, да је и после неколико деценија воља законодавчева меродавна за сваки спор, а у случају где се она није могла директно дознати, судија је имао да тражи његову вероватну вољу. Али, после једне периоде, где се већ осетила ускост ове концепције дошао је један моменат, када се овако схватање почело оштро критиковати, и доказивати да је такво појимање ствари у очигледној противности са новим друштвеним стањем. У размаку времена, прилике су се толико измениле, да код сваког питања ићи за намером законодавчевом није ништа друго него признати да је друштво из 1804 године могло командовати историјском развоју права и социјалним приликама данашњег доба. Услед тога пре једно петнаест година наступио је један веома широк покрет за реновацију методе у приватном праву. Истакнуте су нове идеје за којима су пошли многи правници; списи су се о овом питању толико умножили, да они представљају једну велику литературу и као резултат следовало је да су, може се рећи, из основа измењена правила о интерпретацији закона. За данас се, истина, не сме тврдити, да је дискусија дефинитивно свршена и пре би се дало рећи да цео тај правац има нечег неодређеног. Али, има и позитивних резултата, које више нико не пориче, и један од најважнијих је схватање јуриспруденције. У моменту кад је отворена дискусија, јуриспруденција је имала већ читав век живота. Из оног старог законика она је тако рећи извукла сву садржину, али тако исто, под промењеним приликама, она је умела тај исти текст прилагодити новом друштвеном стању. Отуда и видимо да су многи проблеми, који ни из далека нису били познати законодавцу из 1804 године, већ одавно добили решење пред судовима. И то је учинило, кад се поставило питање: како поцунити закон, да се јуриспруденција наметнула својом сопственом вредношћу. По изгледу, она је увек остала при-

врженик старих принципа, али у ствари она је из Грађанског Законика од 1804 год. створила једно право, које се у многим тачкама разликује од онога, које је ондашњи законодавац дао. И природна је ствар, кад је био смањен ауторитет воље једног законодавца, над којим је време извршило своје дело, што је на његово место, у колико је он избледео, постављен ауторитет, који је дао доказа да увек уме да буде савремен и да, у границама, које му стоје на расположењу, може да иде за током ствари.

У набрајању разних законодавстава, где се исти случај понавља, могли бисмо отићи далеко. Али, ма колико примера навели, сви нас они воде закључку, да појава, коју опажамо да се развија у нашем судству, нема ничег анормалног, већ се може констатовати код сваког друштва, које се развија и хоће да живи.

Но, ако смо у стању тврдити, да је то једна констатација, која се даје извести из историје права: да је судија, ма како био узан круг, који је долеђен његовој активности, увек нашао начина, да изиђе изван текста, самим тим ни принцип поделе власти, који је релативно скорашњег датума, није у стању да спречи оно, што неминовно проистиче из сваког историјског развитка. Законодавац, ма колико била велика његова власт, нема моћи да спречи нешто, што је у природи ствари, да угуши за будућност остале изворе права, да би проширио своју сопствену акцију.

Чим је утврђен факат, да се судија, ма како била степњена његова улога, увек довио да по потреби извитопери закон, онда самим тим и принцип поделе власти не може имати апсолутну вредност, већ у њему треба гледати један уставни палијатив, који има за циљ, да ограничи једну власт другом, осигуравајући на тај начин равнотежу државних органа, али који не може бити сматран као апсолутна догма, коју треба извести до њених крајњих конзеквенца.¹ У осталом, оно што је изложено о Француској, најбоље илуструје ствар. И тамо је основица државне организације принцип поделе власти, одакле је он пренесен у друге државе на континенту, али то њиховој јуриспруденцији није ни мало сме-

¹ Потврду овог мишљења читалац ће наћи и у значајном делу Г. Слоб. Јовановића проф. Универзитета *Основи правне теорије о држави* стр. 152.

тало, да многим питањима, не чекајући законодавчеву интервенцију, дâ савремени облик. Немци у опште, и не признају принцип поделе власти. Енглеска, која је прва створила овај појам, данас се највише удаљује од њега. Сједињене државе и поред поделе власти признале су веома широку моћ у стварању права.

Кад је тако, да ли се онда код нашег питања може поставити као објекција принцип поделе власти? У колико хоће тим да се каже да судија у начелу не може узурпирати законодавчеву власт, да не може себи присвајати његове атрибуте, нема шта да се примети. Али, ако хоћемо да изведемо правила, по којима судија има да се управља и да тумачи закон и да их изведемо из самога објекта наше науке и његове природе, онда поред тог принципа мерају да уђу у обзир и многе друге идеје, као његов коректив. Јер, ако у том факту, што судија мора да пређе преко граница закона, треба гледати један неминовни резултат социјалног развића, онда смо ми пред питањем много ширег обима, него што су одредбе позитивног законодавства, које имају за циљ да регулишу судску власт; оно засеца, тако да кажем, у законе опште еволуције, и ту може да вреди само оно, што се да извести из констатације факата.

Ово се исто може рећи и за обичајно право, у колико се његова концепција противи, да и јуриспруденцију уврстимо у правне изворе. Појам који о њему преовлађује у данашњој доктрини, води порекло од Историјске школе, која је дошла као реакција против школе природног права. На место веровања у могућност да се право дâ извући из разума дедуктивним путем, Историјска школа истиче, да је право чист историјски производ, а извор његов није разум појединаца, већ колективна свест. С тога се оно не може поставити резонавањем, већ опсервацијом правних правила, које је колективна свест створила. Нормални је облик за манифестацију права обичај. Услед тога првим присталицама историјске школе изгледало је као најважније да конструишу једну теорију о обичају, сматрајући за споредно све што није манифестација целокупног колективитета. Под таквим околностима сасвим је природно, што је јуриспруденција у овој доктрини играла сасвим споредну улогу. Чак Савињи је у својој вери о обичајном праву ишао тако далеко, да је тврдио, пошто обичај

обелодањује сваки покрет колективне свести, то је и сама кодификација једна ствар по себи рђава, доводећи до стагнације права. Но те су се идеје показале као нетачне; закони нису у стању да спрече прогрес и то је већ одавно признато. Али опет зато обичај је и даље остао поред закона да игра врло важну улогу као извор праву. Но, у колико је пролазио ентузијазм од победе, опазило се такође да има нечега што не одговара правом стању ствари, услед тога дотеривање првобитне идеје, и могло би се рећи, да то усавршавање и данас траје.

Ја не мислим да поричем егзистенцију обичајног права, али сам тај факат, што се за тако дуг период времена није дошло до једне дефинитивне солуције, зар то не доказује, да је вероватно цела ова концепција постављена на рђавој бази. То је и дало повода, да су ову теорију поједини аутори почели јако критиковати, и да она заузима све мање места у правној науци. Примера ради изнећу једну од последњих концепција — теорију г. Gény-а¹ и приговоре које је учинио г. Lambert.² По г. Gény-у за обичај су потребна два елемента психолошки и материјални: уверење интересованих лица о постојању санкције, која иде уз норму, а затим упражњавање — довољан број аката од стране тих истих лица, који доказују да обичај фактички и постоји. Мени се чини да је г. Lambert с разлогом приметио: Има ли и једног правног правила, које сва интересована лица сматрају као оправдано? Очеvidно нема. Та иницијална погрешка повукла је са собом и ону другу. Кад се пође од претпоставке да психолошки елеменат обичаја почива на уверењу интересованих лица, онда сасвим природно та целина треба норму на неки начин и да манифестује. Међутим, тешко је и замислити, да ће и један колективитет примити на се ту улогу. То је и дало повода примедби: да ова теорија, а то је и мана других концепција, није у стању да нам представи, како се реалише обичај; она не може да нађе фактички орган, који приводи обичај у дело.

Овај други недостатак, теоричари су осетили још одавно. Стога и видимо код већине аутора, који су се бавили овим

¹ Op. cit. стр. 276 и сл.

² Op. cit. стр. 117 и сл.

питањем, пошто једном конструишу теорију о обичају на начин, који би искључиво јуриспруденцију као његов извор, они је ипак уводе, признајући донекле њену важност. Овакав поступак је очигледна контрадикција основном начелу, стога се ови аутори и не усуђују, да јуриспруденцију изједначе са обичајним правом, него јој дају једну специјалну улогу, сматрајући је као неку врсту деградираног обичаја.

На који начин избећи ове конзеквенце? Ја нећу да улазим у питање, да ли би се могла васпоставити једна концепција обичајног права на другој основи. Али, ако за моменат отклонимо ову теорију и пођемо, не од једне идеје која још стално носи трагове њенога порекла — Историске школе, него од онога што је у овој прилици најважније, од реалности, у стању смо бар у једном делу да отклонимо незгоде ове доктрине. Наиме постаје релативно лака ствар наћи онај нормални облик помоћу кога се обичај манифестује. Јер ако метнемо на страну постулат да је за постојање обичаја потребно уверење интересованих лица онда не наступа ни немогућност да нађемо орган који обичај обелодањује. Чим то не мора и не може бити колективитет ми ћемо узети за орган, не једну замишљену ствар, него оно што *de facto* постоји и ту јуриспруденција сама искаче на површину. Није више потребно придавати јој секундарни значај, па да би је могли уврстити у обичајно право, она се сама собом истиче као најважнији фактор за манифестацију обичаја, и она се појављује баш као орган његов, који је историјска школа узаман тражила; није потребно на један нарочити начин удешавати како ће се воља интересованих лица манифестовати, пошто је јуриспруденција обелодањавала оно што покреће колективну свест. Свакојачко, оне норме које се дају извући из јуриспруденције немају онај одсечан карактер, који се придаје обичајном праву, али ако је тако, томе није крива реалност него теорија, која је у неорганском стварању права хтела да види једно савршенство, које у ствари не постоји. Да је овако, то потврђује и најповршније посматрање историје права. Изнео сам већ у неколико речи у чему се састоји преторова улога. Зар његово суделовање у стварању права није најочитији доказ да судским органима припада у део, да спроведу обичај. Код старијих законодавстава могли би наћи много сличних примера, тако Мухамеданско законодавство. Код модерних народа Енглеска. А затим

у коју категорију уврстити оно право, које је француска јуриспруденција створила.

Ја нећу да улазим у то на којим би принципима требало поставити обичај кад би смо хтели да конструишемо једну нову теорију о њему, али држим и ово што је изнесено, довољно је односно нашег питања и доказује да јуриспруденција сама собом представља правни извор, и као таква има да се цени.

После досадашњег излагања, држим, ништа нам више не стоји на путу да уземемо у озбиљнију оцену судске одлуке него што се досад чинило, да их доиста сматрамо као извор права и да их као такве третирамо. Ми смо већ учинили један корак, одајући важност судским одлукама, зашто не би учинили и други прилазећи послу још озбиљније, а на то нас упућују све околности. Јер ако су горе изнесене идеје тачне, онда је очигледно да се однос између судије и закона не може решити са неколико строгих правила о тумачењу, као што је то некада био случај, него скупом идеја, где ће све чињенице ући у обзир. И доиста, може се потпуно појмити, кад стојимо пред једним јасним и прецизним текстом, нарочито још кад имамо пред собом један читав законик — као што је случај код свих цивилизованих народа — који је обично производ брижљиве израде, да се ту тешко даје допустити судији да са законом ради оно што хоће. Али, ма колики респект имали према закону, он није никад у стању да обухвати цео правни живот. С друге стране ма како била јака воља која га је васпоставила, она не треба и не може да угуши трансформације права, чак ни у оном домену, који је она јасно детерминисала. Чим то стоји, онда се и сам тај закон не може схватити да он садржи апсолутну истину.

Обично се закон сматра као израз законодавчеве воље и као такав он има да се тумачи. Он јесте акат воље, али у исто време он је и нешто друго: израз једне технике, продукат једне нарочите вештине, законодавне вештине, и као такав он је само једна апроксимација онога што у ствари постоји, али никад права слика реалности. Услед тога при његовом тумачењу, чисто логична правила нису довољна, стварност ће увек имати утицаја; оно што постоји директно

у људским односима, неминовно ће дејствовати и на саму примену закона. Другим речима, то значи да никад не може бити апсолутног поклапања између формулисаног права у тексту и права изведеног у пракси. Конкретне ће прилике стално дејствовати, да норма, коју ће судија применити на дане случајеве, увек садржи нешто, што је одваја од норме постављене у закону. Зато се и могло рећи, каогод што је законодавац метар општег правила, тако је и судија законодавац за поједине случајеве. Норма, коју он има да примени не потиче сама по себи и директно из закона, он тако рећи има да је створи. С тога и можемо констатовати да судија при решавању питања не полази као доктрина од општих принципа и не иде једним методолошким редом. Решења проблема, који се стављају преда њ колико зависе од законског текста, толико и од факата и интереса, који долазе у конфликт у датом спору. Наравно, судија да би дошао до солуције, користиће се принципима, које може извући из теоријске обраде права. Али чест је случај, да теорија није предвидела ону специфичну тешкоћу, коју у даном случају треба решити; међутим судија не може пред њим да затвори очи и да пренебрегне оне моралне и материјалне интересе, који долазе у питање. Он не изучава право теоријски, него има пред собом два човека, два суграђанина, између којих мора да реши. Неминовно, један ће од њих добити, а други изгубити спор. У осталом, и судија код његових помагача — адвоката, наилази често на нове аргументе и непредвиђена мишљења. Оно што они износе пред судију, то није увек једно строго правно резонување. Ми знамо да све те аргументе не можемо узети за озбиљно, па ма они долазили од најбољег адвоката свога времена. Али, у свему томе има живота и снаге и неминовно од ових аргумената нешто продре и у судске одлуке. Ето, зашто се судији морају до извесне мере оставити одрешене руке и зашто његове одлуке представљају један извор права.

Али после констатације свију ових факата и кад се прими као истина да судији при тумачењу треба оставити до извесне мере одрешене руке, зар не настаје одмах затим једно друго питање: докле се простире то широко поље, које ваља оставити судији. Очигледно, да оно није неограничено и пошто он то ограничење не може наћи у законодавчевој вољи, од-

носно у историјском елементу, према садашњим приликама једино је што још остаје, то је да га нађе у једној објективној методи, која би сем текста и прошлости обухватила и садашњост.

Да ли је могућно васпоставити такву методу? Око тога се данас ломе копља у науци. Предложен је један велики број система, али се не може рећи ни за један да је добио превагу и да је дефинитивно победио. Свакојако, и за нас би било интересантно ући у ову дискусију, али кад бих то урадио, неминовно бих изишао из граница свога сиже-а. За сад могу учинити само једну напомену: изгледа ми немогућно решити цело питање искључиво помоћу једне методе, па ма на коју се базу она ставила. Јер, ма колика била њена објективност, право је ипак људска творевина, и кад судију, бар у извесној мери, морамо ослободити од законодавчеве власти, чији ауторитет није довољан да га веже за сва времена, ништа нам не гарантује да ће та објективна метода бити у стању да сведе улогу судије на оно, што треба да буде. Да би се постигао резултат могућно је, изгледа ми, само тако ако се фиктивни ауторитет законодавчеве воље замени каквим реалним фактором, који би у истом реду идеја заменио ону надмоћност коју је законодавац изгубио, и који би поред једне објективне методе, у правом смислу речи, одиста био у стању да судији да оријентацију, како би постигао максимум правде.

Но, да оставимо ово за другу прилику, да се ограничимо на наш сиже. И ово колико сам досад изнео, ако не опредељује оквир и средства те објективне методе, ипак условљава оно што се има сматрати као научно испитивање у приватном праву, на име: та објективна метода која треба да обухвати цело право не може се конституисати, ако не уведе као објекат студије оне правне норме, које се дају извести из јуриспруденције; оне представљају један неопходан елеменат, о коме се мора водити рачуна, ако хоћемо да уђемо у детаље једног позитивног законодавства; чак се може рећи да је и доктрина у стању да из њих црпи драгоцен материјал, ако јој је стало до тога, да њене конструкције одговарају оном стању ствари које у даном моменту постоји.

Да ли смо ми усвојили овај ред до краја; односно, придајемо ли јуриспруденцији ту важност? Свакојако, учињено је доста и ја сам у почетку нагласио како се код нас све

више почиње водити рачуна о судским одлукама. Али, је ли то све?

Рекао бих, ми се задржавамо на по пута. Ми осећамо да судија све већма иде оним правцем, који води тамо, где ће његова власт постати све шира, али с друге стране и ако у томе има једна последица историјског развитка, ми се нисмо потрудили, да пређемо преко тешкоћа с којима се срећемо кад хоћемо да признамо ту власт судији, тешкоћа, које су више привидне, него стварне. Услед тога ми јуриспруденцији не признајемо још онај ауторитет, који он мора да има. Она јесте фактор, али не толики да се сме удалити од текста и то доводи до негодовања и прекора, чим наши судови ма колико одступе од директног смисла закона; услед тога и оно неповерење, које се последњих година почиње јављати према судској пракси. Па чак може се тврдити и сами судови, а нарочито Касациони Суд, осећају се немоћним да се отму од ове идеје. Код њега није нимало редак случај да код појединих актуелних питања пође путем либерализма, али у моменту кад ваља поставити његов систем на солиднијој бази и извести конзеквенце, он удара наједанпут натраг. Услед тога променљивост и несталност његових одлука и уверење, које се почиње рађати код нашег света, да је могућно водити готово сваки спор са изгледом на извешан успех.

Али, ако постоје ове незгоде, није тешко наћи начина, да се оне и отклоне. На место тога што се ограничавамо, да се упознамо са најважнијим одлукама судске праксе и да их приберемо у збирке, задовољавајући се са једном општом критиком у колико су оне у опреци са нашим појимањем тумачења закона, зар не би било боље на место те критике, која нас удаљују од циља, прићи један корак ближе јуриспруденцији, посматрајући њене одлуке у детаљима. Овим нећу да кажем, да то досад није рађено, али у главном рађено је сувише фрагментарно. Свакојачко, има се и од тога користи, кад се прокритикује једна судска одлука о датом питању и кад се местимице при теориској обради појединих проблема цитирају случајеви и из праксе. Али, то није довољно, то нам не може дати праву слику о примењеном праву и о тенденцији судова. Да би овај циљ постигли треба поћи за јуриспруденцијом од њених почетака, пратити њен развитак, нотирати враћања у натраг, тражити оне дубље узроке,

који објашњавају кретање јуриспруденције у једном правцу, њена одступања, њену реакцију и њена напредовања. Ти се уAROЦИ увек налазе у друштвеним потребама, и да би их дознали ваља испитати сва она факта, која могу допринети изналажењу истине. Овим испитивањем сваке правне установе и задржавањем код сваке важније тачке сазнаћемо начела, која на њих примењује јуриспруденција. На тај начин открићемо и мотиве, који су је руководили до данашњег времена и који ће је руководити и на даље. Затим овим путем могућно је, у колико је дато људској интелигенцији, да предвидимо и будући развитак јуриспруденције, да развијемо у принципе оно што она садржи већ у клици и да предвидимо какве ће то резултате дати у току развитка.

А рекао бих, ми имамо нарочитог разлога да пођемо тим путем. Ми не пропуштамо ниједну прилику а да не споменемо, како је наш законик од 1844. године рђав превод аустријског грађанског законика. Ја не мислим да хвалим нашег законодавца, али свакојако, он није ништа гори него интелектуална средина онога времена у ком је грађански законик прављен. У осталом, од како је он промулгован, ми смо имали довољно времена да га поправимо, међутим измене, које су учињене у тој дугој периоди тако су незнатне да би се пре смело рећи, да је он нетакнут. И наравно, остало је судији, да се бори са једним закоником несавршеним у погледу техничке израде, а и иначе пуним празнина, и да од њега створи систем. Стога јуриспруденција данас у далеко већој мери представља наше позитивно право, него избледели текст грађанског законика. И после неколико деценија његовог живота, зар не би било интересантно знати, шта је наш судија створио од једног накаламљеног система, на који је начин прилагодио нашој средини једну творевину, која је била грађена за друге прилике. Деветнаести и почетак двадесетог века у погледу пекунијарних односа и социјалних прилика видео је толико нових ствари, које наше већ старо законодавство није регулисало, из разлога што их није могло предвидети. Друга опет питања, која је предвидело, сасвим су изменила облик. Ми морамо претпоставити, да ће се закон било раније, било доцније прилагодити том новом стању. Те трансформације, ко их је забележио и дао снагу, него јуриспруденција?

Али, као год што би овај пут дозвољавао да констатујемо примењено право и да га признамо, он би био тако исто моћно средство кад ваља дејствовати у противном правцу, кад је потребно обарати један систем јуриспруденције. Јер, ако у њој треба гледати један историјски производ, она не представља неку фаталну силу и феномен, над којим воља и истина немају никаквог утицаја. Напротив, она је творевина слободних бића, у колико та слобода постоји, творевина образованих људи, који су дужни поштовати право и мотивисати своје одлуке. И сваки од нас има право и дужност да се бори у границама своје моћи против јуриспруденције, коју сматра за рђаву и штетну. Судови, па ма ту била и највиша инстанција, не могу се опирати, ако је њихова погрешка доказана на несумњив начин.

Овим путем, изгледа ми, постигли би, да отклонимо и оне практичне незгоде које долазе од шаблонског суђења, а мислим допринели би, да и судске одлуке постану једнообразније, и да, кад судови пођу већ једним путем, за који је брижљивим испитивањем утврђено да је добар, не мењају непрестанце свој систем, као што се то до сад дешавало.

А затим, ми помишљамо на законодавну реформу, и како изгледа ускоро ћемо имати готов пројекат грађанског законика. Хоћемо ли да паднемо у исту погрешку, коју је учинио законодавац од 1844. године, и да се ограничимо на то, да наше ново право буде више мање копија страних законодавстава? Нека нам у том погледу послуже за пример немачки и швајцарски грађански законик, који најбоље сведоче колико треба напора и рада па да се дође до једног система, који одговара друштвеној средини. Закон један само тако може бити добар, ако је базиран на маси опсервација и ако буде имао облик једног историјског продукта. Онај материјал, који у том погледу може пружити јуриспруденција не даје се ничим заменити. Јер, шта је у ствари јуриспруденција? Један историјски продукт, једна колективна и прогресивна творевина, која је постала непрестаним нагомилавањем појединачних одлука.

Да изнесем још један, последњи разлог, који је толико исто важан, као и пређашњи. Још у почетку поменуо сам закон о устројству Касационог Суда од 1895 године, којим се Касацији даје власт да доноси начелне одлуке. Тај закон

донесен је у доброј намери. Али је посве непогодан. Да не говорим о том, како се он коси са уставом, дајући нашем највишем суду право, да доноси опште норме и да на тај начин савршено изиђе из своје функције и удари на оно, што спада искључиво у домен законодавчев. То је г. Перић потпуно доказао у поменутом чланку *О улози судске власти*.

Али има нешто, што је тако исто важно. Снага јуриспруденције лежи у томе, што с парнице на парницу, она је у стању да уочи, сва она питања, која законодавац једва и ако је предвиђао. И ако је она при њиховом решавању пошла рђавим путем, ништа јој не смета да призна своју погрешку и да се врати. Самим тим јасно је, да оно право, које се даје извући из судских одлука, има превагу над нормама, које се праве у парламентима једино услед његове експерименталне вредности. Према томе, нема никаквог разлога веровати, да судија, који би доносио опште норме, да би их боље формулисао од законодавца. Као и он, а можда више него он, судија ће бити доведен у искушење, да једну солуцију, која се односи на какав специјалан случај, претвори у опште правило. На тај начин у стању је да пређе преко тешкоћа о којима у даном моменту не води довољно рачуна, али чију ће егзистенцију доцнија пракса открити на један бруталан начин. Ове рђаве стране начелних одлука показале су се често и на делу. Истина, Касационом Суду дата је могућност да доцнијом одлуком измени своје мишљење, али то мењање окружено је толиким тешкоћама да оно никад и не наступа. Детаљним познавањем јуриспруденције и систематском обрадом њихових одлука припремили би унапред терен и пружици Касационом Суду средство, кад му закон већ допушта доношење начелних одлука да их доноси, узимајући у обзир све околности и да се сачува од пренагљености у решењу.

У складу са Стратегијом развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. године (Службени гласник РС бр. 51/2010), а у жељи да корисницима учинимо видљивим садржај обимног библиотечног фонда којим библиотека Управе за заједничке послове републичких органа располаже, претходних година започели смо дигитализовање богате и разноврсне грађе. Са задовољством представљамо неке наслове из до сада дигитализованих монографских публикација, које се у целини могу видети у ПДФ формату на адреси: <http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

1936. година

Др Јован Ђорђевић: Савремена француска демократија, 1936.

Др Милан Владисављевић, доцент универзитета: Парламентаризам по одредбама устава, 1936.

С. М. Штедимлија: Црна Гора у Југославији, 1936.

Бож. Ђ. Недић: Проблем обезбеђења инвалида: критичка разматрања и практични предлози, 1936. (са поветом аутора)

Раша Милошевић: Државни удар озго: први април 1893: свргнуће крњег краљевског намесништва, 1936.

1937. година

Др Борислав Т. Благојевић (Dr Borislav T. Blagojevitch): Појам лица без држављанства (La notion des apatrides), 1937.

Др Иво Политео: О потреби кодификације радног права, 1937.

Милош М. Јовичић: Како да се у новом грађанском законуку уреди правни положај ванбрачне деце?, 1937.

Живан Ј. Ранковић: Томаш Г. Масарик: његов живот и рад, 1937.

Деспот Остојић: Међународна организација рада, 1937.

1938. година

Живојин М. Перић, професор универзитета: О значају упоредног права, 1938.

Јован Ђ. Драгутиновић: Дипломатска и политичка историја Јужних Словена од 1833. до 1920. године, 1938.

Др Милош Младеновић: Законик Леке Дукађина, 1938.

Димитрије Мита Клицин: Одломци из новије политичке историје војвођанских и троједничких Срба (1902–1914), 1938.

Др Борислав Т. Благојевић: Основи науке о држављанству, 1938.

1939. година

Др Војислав М. Грол: Теорија институције Мориса Ориуа, 1939. (са посветом аутора)

Милан Бартош (Milan Bartoš, professeur à la Faculté de Droit, Beograd): Криза међународног приватног права (La crise du Droit International Privé), 1939. (са посветом аутора)

Др Данило Ј. Данић, судија Касационог суда: Поводом нових судских уредаба, 1939.

Др Александар Соловјев: Предавања из историје словенских права, 1939.

1940. година

Тодор Живковић: Један прилог за познавање духовних веза између Јужне Србије и Србије, 1940.

Др Владимир Марган: Комунални проблеми војвођанских градова, 1940.

Др Александар Соловјев, професор универзитета: Судска реформа г. 1864 у Русији (поводом 75-годишњице 3. децембра 1939), 1940.

Dr Andrassy J.: Ново уставно уређење Хрватске, 1940.

Др Живојин М. Перић: Предговор докторској дисертацији Радивоја В. Ћисаловића: Намесништво – Студија из упоредног уставног права, 1940.

Др Иво Политео: Увод у радно право, 1940.

Јован В. Дерок: Топлички устанак и оружани отпор у окупираној отаџбини 1916–1918. године, 1940.

Др Илија А. Пржић: Оснивање Правног факултета у Србији, 1940.

1941. година

Др Славко Стојковић: Енциклопедија права, 1941.

5

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

1. СА СРБИМА У СРБИЈИ И АЛБАНИЈИ 1914–1916: РАТНИ ДНЕВНИК ЈЕДНОГ ХИРУРГА: СА 84 ФОТОГРАФИЈЕ И ЈЕДНОМ КАРТОМ
Аријус ван Тинховен
Нови Сад: Прометеј; Београд: Радио-телевизија Србије, 2015.
2. ЦРНА КЊИГА: ПАТЊЕ СРБА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ЗА ВРЕМЕ СВЕТСКОГ РАТА 1914–1918
Владимир Ћоровић
Нови Сад: Прометеј; Београд: Радио-телевизија Србије, 2015.
3. КРВАВИ ТРАГ ВЕЛИКОГ РАТА: ЗЛОЧИНИ АУСТРОУГАРСКЕ И ЊЕНИХ САВЕЗНИКА 1914–1918 У СВЕТЛУ АУСТРИЈСКИХ ДОКУМЕНАТА
Милош Казимировић
Нови Сад: Прометеј; Београд: Радио-телевизија Србије, 2015.
4. МИЛУНКА САВИЋ: ВИТЕЗ КАРАЂОРЂЕВЕ ЗВЕЗДЕ И ЛЕГИЈЕ ЧАСТИ
Видоје Голубовић
Нови Сад: Прометеј; Београд: Радио-телевизија Србије, 2015.
5. РАТ У ИСТОЧНОЈ ЕВРОПИ
Џон Рид
Нови Сад: Прометеј; Београд: Радио-телевизија Србије, 2015.
6. СА СРБИЈОМ У ИЗГНАНСТВО: АВАНТУРЕ ЈЕДНОГ АМЕРИКАНЦА СА ВОЈСКОМ КОЈА НЕ МОЖЕ УМРЕТИ
Фортијер Џонс
Нови Сад: Прометеј; Београд: Радио-телевизија Србије, 2015.
7. ЧУДАН ОСЕЋАЈ У МЕНИ: ПРИЧА О ЖИВОТУ БОЗАЦИЈЕ МЕВЛУТА КАРАТАША, ЊЕГОВИМ ДОЖИВЉАЈИМА, САЊАРИЈАМА И ПРИЈАТЕЉИМА И СЛИКА ИСТАНБУЛСКОГ ЖИВОТА ИЗМЕЂУ 1969. И 2012. ГОДИНЕ ВИЂЕНА ОЧИМА МНОГИХ ЛИЦА
Орхан Памук
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
8. ФОКУСИРАНОСТ: НЕПРИМЕТНИ ПОКРЕТАЧ ИЗУЗЕТНОСТИ
Данијел Големан
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
9. ИЗУЗЕТНО ГЛАСНО & НЕВЕРОВАТНО БЛИЗУ
Џонатан Сафран Фор
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
10. ЂАВО, АНЂЕО И КОМУНИСТА
Недим Гурсел
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.

11. ГОРСКИ
Весна Голдсворти
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
12. ПАРК ЛОГОВСКОЈ
Дана Тодоровић
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
13. ГРОЗНИЦА И ПОДВИГ: ОГЛЕДИ О ЕРОТСКОЈ
ИМАГИНАЦИЈИ У КЊИЖЕВНОМ ДЕЛУ ИВЕ АНДРИЋА
Тихомир Брајовић
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
14. КОКОШКИНА ЛУТКА
Афонсо Круз
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
15. ПОВРАТНИЦИ
Дулсе Марија Кардозо
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
16. СЕДАМ ВРСТА ПЕЧУРАКА
Џанг Веј
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
17. ЧЕТВРТИ ЗИД
Сорж Шаландон
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
18. ТУ, РЕЧЕ БАХИ
Силвен Придом
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
19. РАЗЛОГ ПОШАСТИ
Рафаел Аргуљол
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
20. ИСТОРИЈА СВЕТА У 10 ½ ПОГЛАВЉА
Џулијан Барнс
Београд: Геопоетика издаваштво, 2014.
21. НЕ МОГУ И НЕЋУ
Лидија Дејвис
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
22. ЕСТОРИЛ: РАТНИ РОМАН
Дејан Тиаго-Станковић
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
23. СТАЉИНОВ ШПИЈУН: РИХАРД ЗОРГЕ И ШПИЈУНСКИ
КРУГ ИЗ ТОКИЈА
Роберт Вајмант
Београд: Admiral Books, 2014.

24. ТАКО ЈЕ ГОВОРИО ДЕЈВИД АЈК
Дејвид Ајк
Београд: Admiral Books, 2014.
25. НАДИМЦИ СТАРИХ БЕОГРАЂАНА: 1830–1940: У
ПОТРАЗИ ЗА МЕЃУДНЕВНИЦОМ БЕОГРАДСКОГ
ЧОВЕКА
Симо Ц. Тирковић
Београд: Службени гласник, 2015.
26. ИЛИ-ИЛИ
Серен Кјеркегор
Београд: Службени гласник, 2015.
27. ГРАД И ХРАМ
Александра Мокрањац
Београд: Службени гласник, 2015.

PREPORUČUJEMO

1. Milovan Danojlić: PISMA BEZ ADRESE / Beograd: Službeni glasnik, 2015.

Preuzeto sa sajta: <http://www.slglasnik.com/гласник-препоручује/писма-без-адресе>

Kad malo razmislim, kroz vek sam prošao primenjujući strategiju bežanja. Bilo kuda izvan ovog sveta, život je uvek negde drugde. Prvo geslo je Bodlerovo, drugo Remboovo. Tako sam mislio, tako sam disao pre nego što sam i čuo za ove pesnike. Iz rodne kuće sam pobegao u sedamnaestoj, iz rodne zemlje u četrdeset sedmoj. Bežao sam iz stalnih radnih odnosa, iz dvosobnih stanova, iz brakova, iz političkih poredaka i prirodnih kruženja. Istorijski okvir te celoživotne bežanije jeste umiranje ruralne civilizacije i raseljavanje sela. Svake nedelje na našoj planeti milion ljudi napusti mesto rođenja i nastani se u gradu. Selo umire, a zadah smrti je odvratan. Osetio sam ga najpre u zavičaju, potom se proširio po celoj Titoslaviji. Od onoga čemu nema leka spasavamo se bezglavom trkom. „Bežimo, jer uvek iz nečeg nekuda bežati treba.” Pesmu koja se završava ovim stihom objavio sam u osamnaestoj.

Zavičaj je zavetni teret porekla; ako sam, povremeno, pokušavao da odahnem od tog tereta, ako sam zapostavljao sinovske dužnosti, bombardovanje iz 1999. me je vratilo zemlji i njenoj istini. Agresija, bilo da je verbalna ili oružana, postavlja pitanja koja traže nedvosmislen odgovor. Ili si sa svojim, ili si prešao na suprotnu stranu. Naš svet, čije mane dobro poznajem, pod sankcijama i bombama držao se gospodski. Od onakvog držanja je i neprijatelj, da je hteo, mogao ponešto naučiti.

Milovan Danojlić

Milovan Danojlić je za prvo izdanje knjige Pisma bez adrese nagrađen priznanjem „Pečat vremena“ za književnosti 2013. godine.

2. Stanislav Vinaver: BOG I ČOVEK NA POZORNICI: Pozorišni eseji i kritike / Beograd: Službeni glasnik, 2015.

Preuzeto sa sajta:

<http://www.slglasnik.com/библиотека-уметност-и-култура/колекција-дела-српских-писаца/бог-и-човек-на-позорници>

Stanislav Vinaver je jedan od najznačajnijih pozorišnih kritičara između dva svetska rata – ova preobimna i preobilna knjiga to ponajbolje potvrđuje: jer po prvi put pred čitaocem, ali i onom stručnom, pozorišnom javnošću, nalaze se sabrani, nadam se, skoro svi Vinaverovi pozorišni eseji, kritike, članci, rasprave i beleške. Dakle, Bog i čovek na pozornici jeste jedan sasvim nov, nepoznat, dragocen, inspirativan, provokativan i izazovan dijalog sa pozorišnom stvarnošću, ne samo međuratnog već i poratnog razdoblja. I u priči o dramskom stvaralaštvu, o njegovoj interpretaciji na pozorišnoj sceni, ali i o vrednovanju i jednog i drugog segmenta Vinaver je imao ulogu onoga koji je mesijanski branio modernizam kao stvaralački koncept. I kao pozorišni kritičar bio je na modernističkim pozicijama – jedan od blistavih znalaca evropskog dramskog i pozorišnog konteksta moderniteta je prepoznavao i u srpskoj kulturi. I tu je jedan od razloga nerazumevanja. Nije on ni u jednom analitičkom polju bio onaj koji robuje kanonima, čvrsto zakovanim pravilima, normama, ideologijama, pragmatizmima itd. Pa ni u pozorištu, operi, koncertnoj dvorani – Vinaver je na svakom mestu bio atipičan, provokativan, žestok, ćoškast i vickast, svoj u svemu. Ponavljam, ova knjiga će ubedljivo pokazati koliko je Stanislav Vinaver nepravedno, neodgovorno, čak i nekulturno eliminisan iz vrednosnog sistema pozorišne teorije, istorije i kritike.

Gojko Tešić

- Prvom kolu Dela Stanislava Vinavera dodeljena je Nagrada za izdavački poduhvat godine na 57. Međunarodnom beogradskom sajmu knjiga.
- Nagrada „ZLATNI HIT LIBER“ za izdavački poduhvat 2012.
- Dela Stanislava Vinavera dobitnik su Specijalne nagrade na 21. Međunarodnom salonu knjiga u Novom Sadu.
- Delima Stanislava Vinavera dodeljena je Nagrada za najbolji izdavački poduhvat na 10. Međunarodnom sajmu knjiga u Podgorici.

3. Stiven Karpman: ŽIVETI BEZ IGARA: Dramski trougao u međuljudskim odnosima / Beograd: Psihopolis institut, 2015.

Preuzeto sa sajta:

http://www.psihopolis.edu.rs/index.php?option=com_k2&view=item&id=153:%C5%BEiveti-bez-igara&Itemid=125

Stiven Karpman, američki psihoterapeut, eminentni transakcioni analitičar i saradnik Erika Berna, svetsku slavu je stekao 1968. godine kada je definisao koncept Dramskog trougla za analizu dinamike međuljudskih odnosa između uloga Žrtve, Progonioca i Spasioca. Poznavanje ovog koncepta, kao jednog od najmoćnijih koncepata transakcione analize, veoma je dragoceno jer nam pomaže da se bolje orijentiramo među ljudima, da uvidimo kako nas pozivaju da uđemo u različite uloge, i da to izbegnemo kada nam ne odgovara.

Zašto su tri glavne uloge u Igrama Progonilac, Spasilac i Žrtva? Koja je Karpmanova formula za sreću za život bez Igara? Kako naše ideje o dobru i zlu stvaraju Dramske trouglove? Koje Igre igramo u ljubavi, ili o Romantičnom trouglu.

KAKO LJUDI SVAKODNEVNO UNOSE DRAMU U ODNOS

Šta čini psihološku dinamiku drame u odnosima?

Šta je Trougao samilosti, a šta su Trouglovi privlačnosti?

Koja su tri koraka za istupanje iz Trouglova i Igara?

Kako učvrstiti poverenje i ostvariti bliskost?

KAKO PREPOZNATI POZIVE U DESTRUKTIVNU IGRU?

Karpmanov trougao je jedan od najmoćnijih koncepata transakcione analize zato što podiže emocionalnu, socijalnu, pa i političku inteligenciju.

Dr Zoran Milivojević,
psihoterapeut, transakcioni analitičar, trener i supervizor, TA Centar

Stiven Karpman je napravio jednostavan, ali efikasan dijagram za razumevanje i analiziranje Igara koje je nazvao Dramski trougao u kojem je sažeo dinamičku zamenu uloga do koje dolazi u međuljudskim odnosima, u svakodnevnoj komunikaciji i u različitim životnim situacijama.

Pošao je od ideje da je za razumevanje skripta i Igre izuzetno važna analiza uloga. Tražeći arhetipsku matricu igre Karpman je pošao od analize dečjih bajki koje imaju jednostavnu strukturu zapleta i na osnovu toga definisao model u kojem se nalaze tri osnovne ili arhetipske uloge koje su nužne da bi došlo do dramskog zapleta. Te tri uloge su Progonilac, Spasilac i Žrtva. Karpman smatra da svaki put

kad ljudi igraju Igre, oni ulaze u jednu od te tri skriptne uloge, a njihov odnos je prikazao u vidu trougla koji se naziva Karpmanov dramski trougao.

Poznavanje koncepta Dramskog trougla nam pomaže da se bolje orijentišemo među ljudima, da uvidimo kako nas pozivaju da uđemo u različite uloge, i da to izbegnemo kada nam ne odgovara.

Dr Aleksandra Bubera,
psihijatar i psihoterapeut, transakcioni analitičar, trener i supervizor, TA Centar

Iz uvodnog teksta Stivena Karpmana:

Kako se snalazite u odnosima?

Ima mnogo načina na koje se naše veze mogu okrenuti protiv nas, izgleda da je beskonačno mnogo načina da se dobre namere preobrate u uticaje koji nam ugrožavaju život. Koliko oprezni i pažljivi treba da budemo? I šta ako je to jednostavnije nego što smo mislili? Šta ako možemo da prekinemo taj naizgled složeni ciklus konflikta pomoću jednog jednostavnog trostranog alata? Zar ne bi bilo vredno zaviriti u tu mogućnost?

U ovoj knjizi ćemo istražiti tri načina na koje se mogu negovati uspešne veze i izbegavati nesrećne situacije. Mi to možda ne radimo namerno. To može biti nesvesno, a može biti i svesno. Mi nismo ovde da o tome sudimo, već želimo da pronademo pozitivna rešenja i načine na koje se mogu izbeći eventualni konflikti, nesporazumi i potresna drama koju smo spomenuli.

Pokušaćemo da razumemo šta se dešava kada neka veza ili situacija pođu naopako. Istražićemo zašto do toga dolazi. A u nekim slučajevima, da bismo spasli neku vezu koja ima izgleda da bude dobra, istrajavaćemo i optimistično raditi na njenom spasavanju. Evo kako će ova knjiga pomoći vama, čitaocu.

Kao prvo i najvažnije od svega, mi ljudi smo posmatračke prirode. Ovde ću svoj godinama korišćeni psihoterapeutski žargon odložiti u fioku, jer ovde smo jedina tema mi – vi, ja, naši prijatelji i naše porodice. Ovde ću, koristeći svoje alatke za samilost i oslobađanje od igara, izložiti jednostavne a moćne načine da poboljšamo svoj život i svoje međuljudske odnose.

Želim da te alatke i pojašnjenja budu svima dostupne i prijemčive. Razgovaraćemo o svakodnevnim situacijama, na poslu, kod kuće, u javnosti ili u intimnom prostoru.

Naše otkrivanje toga biće postupan proces, koji se odvija korak po korak:

Prvi korak: posmatraćemo i imenovati ono što zapazimo u odnosima.

Drugi korak: pojednostavićemo dramu koristeći dijagram koji sam nazvao „Dramski trougao”. Sve o čemu ćemo ovde razgovarati biće prikazano jednostavnom slikom tako da bude razumljivo svakom čitaocu.

Treći korak: koristićemo alatke i vežbe da bismo razrešili konflikte i složene bezizlazne odnose.

Sušтина i značaj i namera ove knjige jeste da:

a) zaroni u ludi svet Trouglova, krećući se od jednog do drugog trougla kako bi unapredila naše razumevanje onoga što nam se dešava;

b) istraži nove šire primene trouglova osim onih koje su već poznate i koje se javljaju u ličnim odnosima, koje koriste terapeuti i rukovodioci u firmama.

Nakon nekoliko reči o istoriji koja stoji iza modela Dramskog trougla, reći ću vam sve što treba da znate o Dramskom trouglu, dobro poznatom trostranom načinu za sabotiranje odnosa. Isprva ćemo krenuti od jednostavnog, pa ćemo se polako sve više udubljavati. Korak po korak, krećemo na putovanje u kraljevstvo svakodnevne drame. E tu postaje stvarno zanimljivo!

Drugi deo ove knjige pružiće vam kompletiran set praktičnih alata za izvrđavanje iz drame i izbegavanje beskonačnog vrzinog kola konflikata. Tu ćemo takođe uvesti pojam saosećanja u rešavanju drame, Igara koje ljudi igraju, i razrešavanju konflikata. To je srž mog četrdesetogodišnjeg istraživanja, koje ću vam ovde izložiti.

Poenta svega je komunikacija bez Igara i odnosi bez Igara. Opet, i ovde ćete dobiti set praktičnih alata za razgovaranje o problemima i za zapodevanje razgovora o onome o čemu treba razgovarati, što će vam pomoći da ostavite neizrečeno na pragu nesporazuma i nekomunikacije, te da uživete u zreloj i konstruktivnoj komunikaciji.

Kakav ugovor o odnosu imate sa ljudima koje volite? Da li je jasan? Da li govorite o svojim važnim osećanjima i mislima, ili one ostaju neizrečene? Zna li šta da radite da biste bili zanimljivi? Jeste li zaista posvećeni svojim odnosima sa voljenim ljudima, mogu li oni to da vide? I, usput rečeno, koliko ljubavi primete? I šta možete da učinite u vezi s tim?

Ovde ćemo postavljati ovakva i druga jednostavna pitanja, i na njih ćemo odgovarati. A ako budete čitali do kraja, možete da otkrijete i moju novu formulu za sreću.

4. Antonio Tabuki: ZA IZABEL / Beograd: Paideia, 2015.

Preuzeto sa sajta:

http://www.paideia.rs/index.php?plugin=grupaproizvod&plugin_view=product_details&page_id=0&proizvodid=505&&lang=srpski

Kako definisati priču kao što je ova? Na prvi pogled rekli bismo fantastični roman, iako izmiče bilo kakvoj definiciji. Tabuki je izabrao podnaslov „Jedna mandala“, mada je zapravo, gledano iz perspektive zapadnog sveta, reč o istraživanju, o traganju koje kao da sprovodi neki metafizički Filip Marlou. A s metafizikom se, u ovom grčevitom i hodočasnom traganju, sjedinjuje jedna potpuno ovozemaljska koncepcija života: ukusi, mirisi, mesta, gradovi, fotografije kao odraz naše uobrazilje, naših snova, ali i našeg svakodnevnog iskustva. I onda? U svojoj napomeni, Tabuki nas upućuje na monaha u crvenom, na Helderlina i na jednu napolitansku pesmu. Njihov spoj možda deluje nesuvislo. A možda je bolje ne tražiti suvislost u jednom od najčudovitijih, najčežnjivijih i vizionarskim duhom najobdarenijih romana koji nam je italijanska književnost dosad podarila.

Pisac prepoznatljivih vibracija, nadahnut tragičnom snagom i radošću osmeha, pronicljiv i nemiran duh, strastan i lucidan, svestan komedije postojanja, opsednut velikim preispitivanjima savesti, hrabar i velikodušan čovek.

Norman Manea

5. Aleksandro Bariko: TRI PUTA U ZORU / Beograd: Paideia, 2015.

Preuzeto sa sajta:

http://www.paideia.rs/index.php?plugin=grupaproizvod&plugin_view=product_details&page_id=0&proizvodid=506&&lang=srpski

Alesandro Bariko je rođen 1958. u Torinu. Po obrazovanju je filozof i klavirista. Radio je kao muzički kritičar u Republici, a potom kao urednik kulturne rubrike u Stampi. Živi u Torinu, gde vodi školu kreativnog pisanja. Objavio je romane: Zamkovi gneva (1991), Okean more (1993), Svila (1996), City (1999), Bez krvi (2002), Ova priča (2005), Emaus (2009), Mr. Gvin (2011) i Mlada nevesta (2015), pozorišni monolog Pijanista (1994), filmski scenario Španska partija (2004), pozorišni komad Smith & Wesson (2014), zbirke eseja Next (2002) i Varvari (2006), kao i nekoliko knjiga o muzici među kojima je i Hegelova duša i krave iz Viskonskina (1993). Režirao je film Predavanje dvadeset prvo (2008).

Jedan muškarac i jedna žena sreću se tri puta, u zoru, u holu hotela, u različitim dobima svog života, u momentima koji su ključni za oboje i u kojima će jedno u drugom naći spas. Svaki od ta tri susreta biće istovremeno njihov prvi, poslednji i jedini susret. To je moguće jer žive u jednom vremenu koje ne postoji u svakodnevnom iskustvu, „vremenu koje nam književnost ponekad dočara, i to je jedna od njenih privilegija“.

6. Luis Sepulveda: SENKA ONOGA ŠTO SMO BILI / Beograd: Paideia, 2015.

Preuzeto sa sajta:

http://www.paideia.rs/index.php?plugin=kategorijaproizvod&plugin_view=product_details&page_id=570&proizvodid=502&&lang=srpski

Senka onoga što smo bili Luisa Sepulvede je izvrsna, duboko potresna priča o starim prijateljstvima, odanosti koja je dugo bila na ispitu i neporecivim vezama. Smeštena u Čile, decenijama nakon Pinočevovog krvavog puča iz 1973, tri saborca koja su preživela taj užas, sreću se poslednji put da bi izvršili svoju konačnu misiju. Vođa njihove misije, Pedro Nolasko, neočekivano kasni, čime započinje niz pogrešnih koraka koje preduzimaju ostali stari radikali i omogućava savršeno postavljene podsetnike – i vizije iz prošlosti. Ono što rezultira je jedna fantastična knjiga, mešavina teške tuge i humora, koja izaziva i suze i smeh, i na kraju, potpuno neočekivano, pobedničko zadovoljstvo!

O autoru

Luis Sepulveda je rođen u Čileu 1949. Još u ranoj mladosti odlučuje da se upusti u najneobičnija i najuzbudljivija putovanja po svetu. Od Ognjene zemlje do Osla, od Barselone do Kita, od amazonskih prašuma do pustinja u Sahari, prošpartao je gotovo svim mogućim teritorijama naše planete. Takođe je platio visoku cenu svojih snova i utopija, kako u Pinočeovim zatvorima tako i na brodovima Greenpeace-a. Dobio je mnoga priznanja među kojima i nagradu Gabrijela Mistral za poeziju 1976. i Romulo Galjegos za roman 1978. godine. Njegov *Starac koji je čitao ljubavne romane* postao je jedna od najprevođenijih i najčitanijih knjiga napisanih na španskom jeziku. *Svet na kraju sveta* dobio je Prvu nagradu za kratki roman Huan Cabas u Alikanteu i objavljen je na svim svetskim jezicima.

Paideia je do sada objavila sledeća Sepulvedina dela: *Ime torera*, *Patagonija ekspres*, *Starac koji je čitao ljubavne romane*, *Svet na kraju sveta*, *Dnevnik sentimentalnog ubice*, *Kajman*, *Priča o galebu i mačku koji ga je naučio da leti*, *Hot line* i *Senka onoga što smo bili*.

6

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА

**ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА У БИБЛИОТЕЦИ УПРАВЕ ЗА
ПЕРИОД ЈУЛ–АВГУСТ 2016. ГОДИНЕ**

1. ЧУДАН ОСЕЋАЈ У МЕНИ: ПРИЧА О
ЖИВОТУ БОЗАЦИЈЕ МЕВЛУТА
КАРАТАША, ЊЕГОВИМ ДОЖИВЉАЈИМА,
САЊАРИЈАМА И ПРИЈАТЕЉИМА И
СЛИКА ИСТАНБУЛСКОГ ЖИВОТА
ИЗМЕЂУ 1969. И 2012. ГОДИНЕ ВИЂЕНА
ОЧИМА МНОГИХ ЛИЦА
Орхан Памук
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
2. ТВРЂАВА
Меша Селимовић
Земун: Marso, 2002.
3. ЈЕДАН ПО ЈЕДАН
Тони Парсонс
Београд: Лагуна, 2014.
4. КАФКА НА ОБАЛИ МОРА
Харуки Мураками
Београд: Геопоетика издаваштво, 2014.
5. КАО ДА СЕ НИШТА НИЈЕ ДОГОДИЛО
Марија Јовановић
Београд: М.Јовановић, 2009.
6. ЛЕЧЕЊЕ ШОПЕНХАУЕРОМ
Ирвин Д. Јалом
Београд: Плато, 2007.
7. ЗАШТО ПСУЈЕМ
Ведрана Рудан
Београд: Лагуна, 2016.
8. 1Q84: КЊИГА 1, АПРИЛ–ЈУН
Харуки Мураками
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
9. 1Q84: КЊИГА 2, ЈУЛ–СЕПТЕМБАР
Харуки Мураками
Београд: Геопоетика издаваштво, 2015.
10. ДРАГИ ЦОНЕ
Николас Спаркс
Београд: Лагуна, 2010.